

Dr Arkadiusz Tuziak

Instytut Socjologii

Uniwersytetu Rzeszowskiego

Innowacje jako instrument pobudzania wzrostu gospodarczego i ograniczania nierówności w regionie Podkarpacia

UWAGI WSTĘPNE

Włączenie Polski w obieg gospodarki światowej implikuje konieczność efektywnego dostosowania się do reguł działania mechanizmu opartego na ścisłych wzajemnych zależnościach między trzema zjawiskami: globalizacją, innowacją i konkurencją.

Innowacja tworzy dla siebie samej popyt przez pojawienie się nowej potrzeby lub dążenie do zaspokojenia istniejącej w nowy sposób. Jest płaszczyzną konkurencji i umożliwia globalizację (m.in. dzięki światowym sieciom informacyjnym i telekomunikacyjnym). Globalizacja oparta jest na transnarodowych korporacjach i „kapitale komputerowym”, którego szybkie przepływy kształtują światowy rynek. Konkurencja w niemal wszystkich dziedzinach życia społeczno-gospodarczego nieustannie zaostrza się. Staje się globalna, obejmuje całe regiony, utrwalając zarazem segmentację światowego systemu gospodarczego z punktu widzenia technologicznego zaawansowania i możliwości rozwojowych poszczególnych obszarów (obszary metropolitarne i pozametropolitarne). W konkurencyjnej walce wygrywają producenci innowacji¹.

Obecnie widoczna jest wyraźna terytorializacja procesów rozwoju. Terytorialne spolaryzowanie rozwoju jest wielorako uwarunkowane. Wynika m.in. ze zróżnicowanej zdolności poszczególnych regionów do tworzenia środowiska przyjaznego dla innowacyjnych przedsiębiorstw i ich zaplecza naukowo-badawczego. Polaryzacja rozwoju wynika również z rosnącej roli powiązań w obrębie terytorialnych układów produkcyjnych, a także z wielkości i jakości kapitału ludzkiego i społecznego. Istotny w tym względzie jest również historycznie ukształtowany model regionalnej gospodarki.

¹ G. Gorzelak, *Innowacyjny potencjał polskich regionów i instrumenty jego wzmocnienia. Tezy wystąpienia na konferencji „Integracja europejska a nauka – czy Polska ma szanse na wzmocnienie potencjału innowacyjnego regionów”*, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Warszawa 30.05.2003.

Województwo podkarpackie jest przykładem polaryzacji rozwoju zarówno w wymiarze „zewnątrznym” (zapóźnienie w stosunku do innych regionów kraju), jak i „wewnętrzny” (znaczne nierówności rozwojowe poszczególnych obszarów i regionów województwa).

SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA REGIONU PODKARPACIA

Istotny wpływ na stopień rozwoju gospodarczego regionu wywiera przemysł, który w roku 2000 wygenerował ponad 34% wartości dodanej brutto wytworzonej przez gospodarkę województwa podkarpackiego. W strukturze regionalnego przemysłu dominują branże: rolno-spożywcza, elektromaszynowa i chemiczna, wytwarzające łącznie ponad 70% produkcji regionu².

Przemysł województwa podkarpackiego cechuje znaczna koncentracja i niestabilność. O jego niskich wynikach przesądza relatywnie mała liczba podmiotów skoncentrowanych w kilku branżach, a także sprzyjająca niskiej konkurencyjności struktura zarządzania. Przeszarzałe, mało wydajne technologie, niska jakość wyrobów, nieodpowiedni marketing, brak popytu na produkty – to główne przyczyny trudności finansowych przedsiębiorstw oraz zwolnień pracowników, a w ostatecznym efekcie postępującej marginalizacji gospodarki regionu.

Zainteresowanie kapitału zagranicznego inwestycjami na terenie Podkarpacia jest umiarkowane. W roku 2002 całkowita wartość inwestycji zagranicznych w województwie wyniosła ponad 2 mld USD. Na koniec 2001 roku liczba znaczących inwestycji, tj. przekraczających milion USD, wyniosła 65. Wskaźniki obrazujące skalę zaangażowania kapitału zagranicznego w województwie podkarpackim są znacznie niższe niż w innych częściach kraju.

Ogólnego niekorzystnego obrazu gospodarki regionu nie poprawia również rolnictwo, które cechuje się dużym rozdrobnieniem agrarnym, nadmiarem zasobów siły roboczej oraz niską towarowością produkcji. Ponad połowa ogółu ludności wiejskiej pracuje w małych, indywidualnych, niewyspecjalizowanych gospodarstwach, produkujących tylko na własne potrzeby.

Stopa bezrobocia w województwie zbliżona jest do średniej krajowej (w końcu 2002 roku wynosiła 16,2%). Skala tego zjawiska jest bardzo zróżnicowana – istnieje duża rozpiętość między najniższym a najwyższym wskaźnikiem bezrobocia (w głównych miastach regionu nie przekracza ono z reguły 10%, a w niektórych powiatach wynosi ponad 20%, np. w bieszczadzkim – 26%).

² *Wniosek o dofinansowanie projektu celowego dla Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego. RIS PODKARPACIE*, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2003, s. 4 i nast.

Rosnące bezrobocie i najniższa w kraju średnia zarobków to główne przyczyny odpływu z regionu ludzi o wysokich kwalifikacjach.

Do wskazanych powyżej negatywnych elementów sytuacji społeczno-gospodarczej regionu należy dodać zły stan infrastruktury technicznej (sieci drogowej, kolejowej, energetycznej) oraz infrastruktury ochrony środowiska, szczególnie w zakresie kanalizacji, oczyszczania ścieków i wtórnego wykorzystania odpadów.

Koncentrowanie się jedynie na słabościach regionu dałoby jego nie do końca prawdziwy, przerysowany obraz. Województwo podkarpackie dysponuje również niezaprzeczalnymi atutami, do których należy zaliczyć: stosunkowo niskie koszty pracy, dynamiczny rozwój szkolnictwa specjalistycznego, wzrost ogólnego poziomu wykształcenia mieszkańców, liczne i relatywnie tanie teryny inwestycyjne, ważne szlaki komunikacyjne, sąsiedztwo Słowacji i Ukrainy, a także położenie przy przyszłej wschodniej granicy Unii Europejskiej, w pobliżu chłonnych rynków wschodnich.

ZNACZENIE INNOWACJI DLA ROZWOJU REGIONALNEGO

W warunkach gospodarki rynkowej rozwój społeczno-gospodarczy determinowany jest przede wszystkim poziomem konkurencyjności stosowanych technologii, rozwiązań organizacyjnych, wytwarzanych produktów, usług itd. Konkurencja jako immanentna cecha współczesnego rozwoju wymusza innowacje i zmiany, które są twórczą reakcją na pojawiające się okazje i wyzwania rynku³.

Pojęcie innowacji bywa różnie definiowane, najczęściej rozumie się przez nią „wprowadzenie nowych produktów, procesów lub sposobów postępowania”⁴. Zjawisko innowacji odnosi się zatem do wszelkich zmian w działaniu i jego wytworach, które mają zasadnicze znaczenie w produkcji dóbr, w świadczeniu usług, w organizacji pracy i życia zbiorowego i w zaspokajaniu różnorodnych potrzeb społecznych. Charakteryzując innowacje z reguły stosuje się kryteria wartościujące, zgodnie z którymi innowacjami są celowe zmiany dotychczasowych stanów rzeczy wprowadzone przez człowieka, które oceniane są dodatnio na mocy określonych kryteriów i uważane za przejaw postępu⁵.

³ Por. P. Drucker, *Innowacja i przedsiębiorczość, Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992, s. 37 i nast.

⁴ J. A. Allen, *Scientific Innovation and Industrial Prosperity*, London 1966, s. 7; Przegląd różnych ujęć pojęcia innowacji zawiera praca: J. Penc, *Innowacje i zmiany w firmie*, AW „Placet”, Warszawa 1999, s. 141–143.

⁵ Z. Pietrasieński, *Ogólne i psychologiczne zagadnienia innowacji*, PWN, Warszawa 1971, s. 9.

Innowacje są w różny sposób klasyfikowane⁶. Ogólnie można stwierdzić, że innowacje technologiczne mogą mieć charakter produktowy lub procesowy. W pierwszym przypadku polegają one na wprowadzeniu do produkcji nowych wyrobów i usług; w drugim – na zastosowaniu nowych sposobów i metod uzyskiwania tych samych wyrobów. Niezwykle ważną rolę w rozwoju odgrywają również innowacje instytucjonalne i organizacyjne, które są koniecznym elementem każdej szeroko rozumianej przedsiębiorczości.

Innowacje będące siłą napędową rozwoju i wzrostu gospodarczego przyczyniają się do podnoszenia poziomu i jakości życia społeczeństwa, a tym samym w znaczący sposób do niwelowania nierówności społecznych.

Nie ulega wątpliwości, że jedną z głównych przyczyn zbyt wolnego tempa rozwoju województwa podkarpackiego jest niska innowacyjność regionalnej gospodarki wyrażająca się m.in. w niewystarczającej działalności badawczo-rozwojowej, związanej z przygotowaniem produkcji nowych i zmodernizowanych wyrobów, wprowadzaniem nowych technologii oraz zakupem licencji⁷. W regionie brak również silnych podmiotów gospodarczych, które mogłyby pełnić rolę generatorów postępu. W strukturze gospodarki województwa dominują sektory tradycyjne. Pozytywne jest jednak to, że zwiększa się w niej udział tzw. „sektorów wysokiej szansy”, tj. przedsiębiorstw przemysłu elektromaszynowego i chemicznego.

Współpraca w zakresie innowacji między przedsiębiorstwami regionu a jednostkami badawczo-rozwojowymi jest dalece niewystarczająca. Przedsiębiorstwa z sektora wysokiej technologii potrzebują odpowiedniego wsparcia finansowego dla realizowanych samodzielnie lub zleczanych wyższym uczelniom prac badawczo-rozwojowych. Muszą mieć także dostęp do nowych technologii i informacji z zakresu szeroko pojętych rozwiązań innowacyjnych zarówno produktowych, jak i organizacyjnych.

Firmy z sektorów tradycyjnych również napotykają poważne ograniczenia w rozwoju swojej innowacyjności zarówno w sferze produkcji, jak i organizacji i zarządzania. Do najważniejszych należy zaliczyć: brak kapitału i współpracy z instytucjami wsparcia, oferującymi usługi w zakresie szkolenia, doradztwa i informacji.

Przyczyna niskiej innowacyjności gospodarki Podkarpacia tkwi również w niewystarczających nakładach na działalność badawczo-rozwojową. Łączna wartość nakładów na tę sferę w województwie podkarpackim zamknęła się

⁶ Por. J. Penc, *Strategiczny system zarządzania. Holistyczne myślenie o przyszłości. Formułowanie misji i strategii*, AW „Placet”, Warszawa 2001, s. 320–323; F. Budziński, *Innowacje w gospodarce*, UMCS Filia w Rzeszowie, Rozprawy i monografie Wydziału Ekonomicznego, Nr 6, Rzeszów 1994, s. 42–48; A. Pomykański, *Innowacje*, Politechnika Łódzka, Łódź 1997, s. 7 i nast.

⁷ *Wniosek...*, wyd. cyt., s. 9.

w roku 2000 kwotą niespełna 113 mln złotych, co stanowiło zaledwie 2,6% ogólnych nakładów krajowych i lokowało województwo na dziesiątym miejscu w kraju⁸.

Wzmocnienie infrastruktury badawczo-rozwojowej i edukacyjnej regionu poprzez zwiększenie nakładów finansowych uznano za jeden z priorytetów Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2004–2006. Jest to niezbędny warunek poprawy innowacyjności i konkurencyjności gospodarki województwa, a tym samym zmniejszenia dystansu w stosunku do innych regionów kraju.

W województwie podkarpackim dotkliwie odczuwalny jest niedorozwój instytucji finansujących przedsięwzięcia i projekty innowacyjne o wysokim ryzyku. Stosunkowo słabo rozwinięty jest również system wsparcia przedsiębiorstw w formie doradztwa i szkoleń. Współpraca między sektorem badawczo-rozwojowym a sektorem małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie transferu technologii jest niewystarczająca. Wszystko to wpływa negatywnie na potencjał innowacyjny regionu, generując poważne problemy rozwojowe i pogłębiając nierówności w wymiarze zarówno wewnętrznym, jak i zewnętrznym.

STRATEGICZNE SFERY DZIAŁAŃ PROROZWOJOWYCH I INNOWACYJNYCH

Nierówności w rozwoju poszczególnych regionów kraju stają się obecnie coraz wyraźniejsze. Polaryzacja w tym zakresie – jak to podkreślono we wstępie – zaostrza się. Niezwykle istotne jest, aby w tej międzyregionalnej rywalizacji Podkarpacie nie zajęło ostatecznie pozycji regionu peryferyjnego. Istnieje zatem pilna potrzeba uaktywnienia mocnych stron potencjału innowacyjnego województwa, których – przy wszystkich wskazanych powyżej problemach i barierach – nie brakuje. Należy tu wymienić przede wszystkim: sieć uczelni wyższych, z rozwijającą szeroką działalność naukowo-badawczą Politechniką Rzeszowską i nowo powstałym Uniwersytetem Rzeszowskim na czele; tradycje przemysłu lotniczego, specjalistyczne kształcenie w zakresie awioniki i pilotażu. Duży potencjał rozwojowy ulokowany jest także w specjalnych strefach ekonomicznych w Mielcu, Tarnobrzegu, Stalowej Woli i Nowej Dębie. Jako atuty należy traktować również znaczny udział sektorów nietradycyjnych w strukturze przemysłu województwa oraz fakt, że blisko 80% nakładów na działalność badawczo-rozwojową pochodzi od podmiotów gospodarczych.

⁸ Tamże, s. 10.

Na terenie województwa rozwijają działalność instytucje i firmy otoczenia biznesu, które odgrywają coraz większą rolę w zakresie transferu technologii i innowacyjności. Najważniejsze z nich to: Centrum Transferu Technologii, Stowarzyszenie na rzecz Innowacyjności i Transferu Technologii „HORYZONTY”, Ośrodek Przekazu Innowacji (IRC), Centrum Obsługi Inwestora przy Rzeszowskiej Agencji Rozwoju Regionalnego SA oraz inkubatory przedsiębiorczości.

Uruchamia się również fundusze unijne, z których udzielane są dotacje dla małych i średnich przedsiębiorstw na projekty inwestycyjne i zakup nowych technologii i urządzeń. Ponadto promuje się innowacyjne firmy i ich produkty w ramach konkursów organizowanych przez władze samorządowe i instytucje otoczenia biznesu – „Podkarpacka Nagroda Jakości” oraz „Innowator Podkarpacia”.

Analiza społeczno-ekonomicznych uwarunkowań rozwoju województwa podkarpackiego wskazuje na konieczność podjęcia strategicznych działań przebiegających dwutorowo i zarazem wzajemnie się uzupełniających. Muszą to być zatem działania na rzecz unowocześnienia tradycyjnych sektorów regionalnego przemysłu przy równoczesnym intensywnym wspieraniu nowych sektorów o wysokim zaawansowaniu technologicznym⁹.

Strategiczne, prorozwojowe kierunki działań w obszarze gospodarki województwa obejmują restrukturyzację, unowocześnienie i wspieranie procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach czterech sektorów: przetwórstwa rolno-spożywczego; lotniczego, urządzeń i części lotniczych; chemicznego oraz zbrojeniowego i metalowego.

Niezbędny jest również wzrost liczby małych i średnich przedsiębiorstw, będących w stanie efektywnie wdrażać innowacje i współpracować z ośrodkami badawczo-rozwojowymi. W tym zakresie odpowiednie działania należy skierować na firmy funkcjonujące w następujących obszarach i sektorach: nowe materiały dla budownictwa; chemia małotonażowa; informatyka; energia odnawialna; urządzenia ochrony środowiska.

Istotne znaczenie z punktu widzenia trendów współczesnego rozwoju ma dążenie do rozwijania w szerokim zakresie w regionalnej gospodarce nowoczesnych dziedzin techniki i technologii, a przede wszystkim: technologii informacyjnych i telekomunikacyjnych, biotechnologii, technologii przyjaznych środowisku w przemyśle chemicznym, energooszczędnych technologii wyrobów użytkowych, odnawialnych i alternatywnych źródeł energii.

⁹ Tamże, s. 12–13.

GLÓWNE CELE REGIONALNEJ STRATEGII INNOWACJI I SPODZIEWANE EFEKTY JEJ REALIZACJI

Zdolność do szybkiego wprowadzania nowoczesnych rozwiązań techniczno-technologicznych, organizacyjnych i menedżerskich decyduje o konkurencyjności gospodarki. Z kolei konkurencyjność oparta na odpowiednio pobudzonym i ukierunkowanym wzroście innowacyjności przyczynia się do rozwoju i trwałego przyrostu miejsc pracy w powstających i rozwijających się przedsiębiorstwach oraz w ich kooperacyjnym i usługowym otoczeniu. Wzrost zatrudnienia oznacza polepszenie sytuacji materialnej mieszkańców regionu i wyrównywanie różnic w zakresie szeroko pojętej jakości życia.

Samorząd Województwa Podkarpackiego, zdając sobie sprawę z konieczności przyspieszenia rozwoju opartego na nowoczesnych produktach i rozwiązaniach organizacyjnych, zainicjował pracę nad stworzeniem Regionalnej Strategii Innowacji. Strategia jako nowa inicjatywa prorozwojowa wpisuje się w całość innych programów i przedsięwzięć zachowując spójność z priorytetami Narodowego Planu Rozwoju na lata 2004–2006, Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004–2006, Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2000–2006, Wojewódzkim Programem Operacyjnym Rozwoju Regionalnego Podkarpacia na lata 2001–2006 oraz Programem Zwiększenia Innowacyjności Gospodarki w Polsce do 2006 roku.

Ciąg podjętych w ramach strategii działań ma doprowadzić do stworzenia trwałego i funkcjonalnego Regionalnego Systemu Innowacji. Zostanie to osiągnięte poprzez już uruchomiony strategiczny proces budowania konsensusu i partnerstwa pomiędzy kluczowymi partnerami systemu w województwie oraz poprzez tworzenie skutecznych mechanizmów stałych kontaktów wzajemnych prowadzących do efektywnych rozwiązań istniejących problemów, barier i potrzeb w zakresie innowacyjności, zawartych we wspólnie zaakceptowanych kierunkach, priorytetach i zadaniach strategicznych¹⁰.

W projekcie strategii innowacji wyznaczono kilkanaście precyzyjnie zdefiniowanych celów. Najważniejsze z nich to: tworzenie konsensusu regionalnego „Partnerstwo dla Innowacyjnego Podkarpacia”, analiza regionalnego popytu na innowacje, analiza sektora naukowo-badawczego, analiza postaw innowacyjnych jednostek samorządu terytorialnego, analiza infrastruktury wsparcia innowacji, opracowanie zintegrowanej analizy gospodarczej regionu, synteza wyników badań przeprowadzonych w ramach projektu i opracowanie Regionalnej Strategii Innowacji, utworzenie struktury zarządzania i kontroli RSI, opracowanie

¹⁰ Tamże, s. 18.

projektów pilotażowych, promocja wyników realizacji projektu i kreowanie innowacyjnego wizerunku województwa podkarpackiego.

Misja i cele Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego wyrażają także istotę strategicznego przygotowania się regionu do wyzwań, jakie niesie ze sobą integracja z Unią Europejską, stawiającą sobie za cel zdecydowane podniesienie do roku 2010 konkurencyjności gospodarki europejskiej. Ważną rolę w realizacji tego celu mają odgrywać małe i średnie przedsiębiorstwa, będące źródłem innowacyjności, wzrostu zatrudnienia i integracji społecznej, a w dalszej perspektywie także podniesienia poziomu życia i tym samym łagodzenia nierówności społecznych.

Za podstawę do opracowania RSI posłużą wyniki prac badawczo-rozwojowych wykonanych w pięciu obszarach problemowych tworzących regionalny system innowacyjności. Elementy tego systemu to: przedsiębiorstwa, instytucje naukowo-badawcze, instytucje wspierające innowacyjność i transfer technologii, jednostki samorządu terytorialnego oraz regionalna struktura gospodarcza.

W pracach badawczo-rozwojowych zostaną wykorzystane badania ankietowe, analizy dostępnych dokumentów statystycznych, literatury, raportów, opracowań krajowych i zagranicznych, wywiady pogłębione oraz metody planowania strategicznego (SWOT i scenariusze rozwojowe).

Rozpoczęte w kwietniu 2003 roku prace realizacyjne w ramach projektu trwać będą do grudnia 2004 roku. W okresie 21 miesięcy, podzielonych na trzy etapy, zostaną zrealizowane wymienione powyżej cele (wraz z niezbędnymi działaniami metodyczno-organizacyjnymi), ujęte w formie konkretnych zadań przydzielonych wykonawcom.

Liderem wykonawców odpowiedzialnym za prawidłowość i terminowość realizacji wszystkich zadań projektu jest Politechnika Rzeszowska. Podwykonawcami zadań są: Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszowska Agencja Rozwoju Regionalnego SA, Agencja Rozwoju Regionalnego MARR SA oraz Wyższa Szkoła Informatyki i Zarządzania.

Z realizacją projektu (na który planuje się przeznaczyć ogółem 555 000 zł) i jego wdrożeniem w perspektywie kilku najbliższych lat związane są konkretne oczekiwania zarówno w sferze gospodarczej, jak i społecznej. Spodziewane efekty ekonomiczne to: podniesienie poziomu konkurencyjności gospodarki regionu poprzez wzrost liczby innowacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw, wzrost eksportu przedsiębiorstw z „sektora wysokiej szansy” o minimum 10%, wzrost liczby patentów. Nastąpi również wzmocnienie kapitałowe przedsiębiorstw z sektora MŚP, wzrost nakładów inwestycyjnych na innowacyjność w tego typu firmach o min. 10% oraz wzrost usług doradczych dla nich w zakresie pozyskiwania środków finansowych na zastosowanie nowych technologii. Wzrostowi konkurencyjności gospodarki sprzyjać będzie również stworzenie sieci współ-

pracy przedsiębiorstw, instytucji naukowo-badawczych, samorządów i instytucji wspierających.

Realizacja strategii innowacji przyniesie znaczące efekty społeczne. Przede wszystkim stworzy nowe, trwałe miejsca pracy, szczególnie w sektorze istniejących i nowo powstających innowacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw. Poprzez system szkoleń (dotyczących m.in. prawa patentowego i ochrony własności intelektualnej oraz znaczenia innowacji w rozwoju przedsiębiorstw i gospodarki regionu) nastąpi podniesienie kwalifikacji zawodowych pracowników. Spodziewana jest również poprawa i zmiana struktury kształcenia w szkołach średnich i wyższych m.in. poprzez tworzenie nowych kierunków kształcenia odpowiadających potrzebom gospodarki województwa.

Działania w ramach strategii zaowocują rozwojem kultury innowacji w środowisku przedsiębiorców oraz wśród mieszkańców regionu, a wypracowanie i uruchomienie mechanizmów systemowej współpracy między władzami regionalnymi a nauką i gospodarką sprzyjać będzie budowaniu wizerunku „innowacyjnego Podkarpacia”.

Wśród efektów społecznych strategii innowacji, zwłaszcza w kontekście ograniczania nierówności i wyrównywania szans życiowych, niezwykle istotna jest spodziewana poprawa poziomu życia mieszkańców Podkarpacia, w tym wzrost średniego wynagrodzenia w województwie.

Jeszcze jednym ważnym efektem realizacji Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego będzie zidentyfikowanie i przygotowanie projektów, które będą mogły być dofinansowane z 6. Programu Ramowego Unii Europejskiej oraz z Funduszy Strukturalnych.

Nie ulega wątpliwości, że opracowanie i realizacja strategii innowacyjności będzie mieć decydujące znaczenie dla jakości rozwoju gospodarczego województwa podkarpackiego. Wzrośnie poziom technologiczny gospodarki oraz atrakcyjność inwestycyjna regionu.

Dzięki opracowanej strategii nastąpi rozbudowa i wzmocnienie regionalnego systemu innowacji, co przy relatywnie niskim poziomie innowacyjności regionalnej gospodarki będzie niezwykle istotne dla osiągnięcia i utrzymania przez województwo konkurencyjności gospodarczej, szczególnie w perspektywie integracji z Unią Europejską.

LITERATURA

- Allen J.A., *Scientific Innovation and Industrial Prosperity*, London 1966.
- Budziński F., *Innowacje w gospodarce*, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej Filia w Rzeszowie, Wydział Ekonomiczny, Rozprawy i monografie Wydziału Ekonomicznego, Nr 6, Rzeszów 1994.
- Drucker P.F., *Innowacja i przedsiębiorczość, Praktyka i zasady*, PWE, Warszawa 1992.
- Gorzelał G., *Innowacyjny potencjał polskich regionów i instrumenty jego wzmocnienia. Tezy wystąpienia na konferencji „Integracja europejska a nauka – czy Polska ma szanse na wzmocnienie potencjału innowacyjnego regionów”*, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Warszawa 30.05.2003.
- Penc J., *Innowacje i zmiany w firmie*, Agencja Wydawnicza „Placet”, Warszawa 1999.
- Penc J., *Strategiczny system zarządzania. Holistyczne myślenie o przyszłości. Formułowanie misji i strategii*, Agencja Wydawnicza „Placet”, Warszawa 2001.
- Pietrański Z., *Ogólne i psychologiczne zagadnienia innowacji*, PWN, Warszawa 1971.
- Pomykański A., *Innowacje*, Politechnika Łódzka, Łódź 1997.
- Wniosek o dofinansowanie projektu celowego dla Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Podkarpackiego. RIS PODKARPACKIE*, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Rzeszów 2003.

Innovations as a Tool to Stimulate Economic Growth and to Limit Inequalities in Podkarpacie Region

Summary

The article discusses the subject of the role of innovation in stimulation of development and economic growth and limitation of inequalities. It includes a short description of social-economic situation of Podkarpacie province in context of innovative activity and of its importance for regional development. It presents the most important spheres of pro-developmental and innovative actions in the region, which are necessary to increase its competitiveness and investment attractiveness and at the same time to level the differences distancing Podkarpacie region from another ones of the country. It presents also – as an example of self-governmental authorities initiative referring to the stimulation of growth and improvement for inhabitants standard of living – main objectives and assumptions for establishment of Regional Innovation Strategy and expected effects of its achievement in economic and social sphere.